

להעלת נר תמיד (כח, כ)

כתב במסכת שבת כב ע"ב: "וכי לאורה הוא צריך? והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו. אלא, עדות היא לאבוי עולם שהשכינה שורה בישראל".

תמהו התוספות (שם ד"ה וכי): מודיע נקטה הגמרא דוקא את אותם ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, הרי בכל יום ויום מאז בריאת העולם מאיר לנו ה' ברחמייו. ותרצzo, באותו ארבעים שנה לא האיר הקב"ה לישראל באור רגיל, במדבר נתן הקב"ה לישראל עיני רנטגן, אדם היה מביט בטפיח ויודע מה שבתוכו, בחנית ויודע מה בתוכה.

והנה, בזמן שהיתה הסנהדרין קימת, היו דנים דין נפשות. אם נתאר לעצמנו אדם שכל חייו הגה בתורה, היהודי בן שמונים וכמה, תלמיד חכם מגדולי האמה, וכעת יושב הוא בראש הסנהדרין והורג בני אדם, לשם מה הוא צריך את זה?

אלא, באמת הקב"ה לא צריך אותנו כדי להעניש את החוטאים, הגמרא (כתובות ל ע"א) אומרת שgam בימים אלו שכבר בטללה הסנהדרין, דין ארבע מיתות לא בטלו, מי שנתחייב סקללה - או נופל מן הגג או חייה דורשתו, מי שנתחייב שריפה - או נופל בדליך או נחש מכישו, מי שנתחייב הריגה - או נמסר למלכות או ליסטים באין עליון, מי שנתחייב חנק - או טובע בנهر או מת בסרוני [-אסקרה].

אר אם כך ציינו הקב"ה - זו מצוה! אם היהודי חילל שבת או רצח מישראל, צריך להרג אותו! התורה היא זו שצייתה אותנו להעמיד דין, לעשות סנהדרין ולהרג את מי שנתחייב מיתה.

למרות זאת, במשנה (מכות ז ע"א) מבאר, שבית דין לא היו ממהרים להרג בני אדם. עד כדי כך, שסנהדרין שהיתה הורגת פעם אחת בשבעים שנה, כבר הייתה מכונה 'בית דין חובלנית'. יתר על כן העידו על עצם רביעיה ורביע טרפון, שאלו היו יושבים בסנהדרין לא היו הורגים הם אדם לעולם!

תמהו על כך הגמרא, כיצד יתכן הדבר, הרי עינינו הרואות מעשי רציחה כמעט בכל יום ויום? מבארת הגמara: גם אם היה מזדמן לפניהם אדם שרצח בעדים והתראה, היו הם שואלים את העדים: מפני לכם שהנרצח לא היה טרפה, ולכך לא יעדור אפילו נטווח שלאחר המוות, כיון שתמיד אפשר לטען שאולי היה לו נקב בלב בדיק באותו מקום שהחרב נגעעה.

אף לגבי מחלל שבת, כתבו התוספות שהיו הם יכולים לשאול את העדים, שמא המחלל היה טרפה, וכיון שכך לא שיר בעדות זו דין הזרמה, כיון שתמיד יוכל גברא קטילא בעינן למקטל', ואם לא שיר בעדות זו דין הזרמה, נקראת היא 'עדות שאיתך יכול להזרמה', ועדות כזו אינה נחשבת לעדות.

אמנם, תמהו האחרונים: כיצד יכולו רביעיה ורביע טרפון להעיד על עצם שאילו היו יושבים בסנהדרין לא היה נהרג שם אדם מעולם, וכי גדולים הם ממש רבינו שהרג את המקושש במדבר?

לפי דברי התוספות שהובאו לעיל, תרצה רביע יצחק שמלקיס צ"ל בספרו 'בית יצחק' (שו"ת, י"ד סי' לט אות ח'): אין להשות בין דור המדבר לדורות אחרים, במדבר יכול היה משה להרוג את המקושש, כיון שהAIR שם אורכה עצום שיכלו לראות על ידו אפילו מה שבטפיח ובחנית, ואם כן, ודאי שאלו היה המקושש טרפה היו רואים זאת עליון מבחוץ. כיון שכך, יכול העדים להעיד עליון, ולא הייתה זו בגדר עדות שאיתך יכול להזרמה, ולכן היה אפשר להרגו. אך בדורו של רביע יעקב ורביע טרפון לא שrer או שכזה, ועל כן לא היה שיר להרוג שם אדם, מחשש שהוא טרפה הוא.

פרשת תצוה

מקור: הרב שלמה לוונשטיין שליט"א